De Heraut

voor de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Dit blad wordt geregeld des *Vrijdags* aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de **REDACTIE**. Abonnementen en Advertentiën aan de **ADMINISTRATIE. Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.** Inzendingen, die later dan *Donderdag* 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 23 April 1916. N°. 1996.

Abonnementsprijs: *franco* aan huis, per drie maanden *f* **1.20**, voor België per jaar *f* **5.30** bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar *f* **6** bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers *f* —.**10**. Abonnementen worden aangenomen door het Bureel te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz.
Advertentiën: van **1** tot **6** regels *f* **1.20**, voor elken regel meer *f* —.**20**. Aanvragen en vermelding van liefdegaven *f* —.**12** per regel.

„Nu door een spiegel".

PASCHA 1916.

> Want wij zien nu door eenen spiegel in eene duistere rede, maar alsdan zullen wij zien aangezicht tot aangezicht; nu ken ik ten deele, maar alsdan zal ik kennen, gelijk ook ik gekend ben. 1 Cor. 13 : 12.

Al is 't slechts op den klank af, zoo blijft toch het feest der Opstanding nog altoos heel de Christenheid in blijden toon toespreken, reeds enkel doordien ons Pascha het *leven* stelt tegenover den *dood*. Hoe men er ook over heen glijde, het sterven blijft altoos een bange ure, en het graf stemt droef. Gaat daartegen, gelijk nu op ons Pascha, een stemme der Verrijzenis uit, een juichkreet van terugkeer in het leven, van een te boven komen van den dood en van een triomf over het graf, dan luistert heel de Christenheid toe, en ook wie zwak in zijn geloof stond, en afdoolde, blijft toch die juichkreet van het leven heerlijk vinden. Voor Pinksteren voelen al te velen schier niets meer. Ons Kerstfeest dreigt steeds meer tot een kinderfeest af te dalen. Maar ons Paaschfeest blijft de gloriedag. Het is op ons Paaschfeest de belofte van opstanding uit den dood, van terugkeer in het leven, van een eeuwig voortbestaan, die ons opnieuw bezegeld wordt. Het is of het Paaschfeest de rouwdragenden troosten komt, den bedroefden hun tranen afwischt, en een hope voor ons ontsluit, waarin we zoo goed als allen opnemen, die we reeds verloren hebben, waaruit we zelf levensmoed ons voelen toevloeien, en waardoor wie nog met ons bleven, ook als straks voor hen het scheiden komt, opnieuw aan ons verbonden weten. Wat reuzenschreden de geneeskunde ook op haar weg vooruitga, hoezeer ook het leven mag geacht zich te verlengen, en met frissche kracht nog vaak zelfs de grijsheid doorleefd wordt, het einde is en blijft toch onveranderlijk, dat ten leste de kracht inzinkt, de levensduur zich beperkt gaat gevoelen, en ten slotte de dood ons op ons levenspad achterhaalt. Al moge dan onze gemeene levensduur met een tiental jaren verlengd zijn, wat is dit tiental op de eeuwen, die vóór onzen groei hebben geheerscht. Het grijpt zoo aan, als van lieverlede onze kracht inteert, de frischheid des levens ons verlaat, en de vaalheid des doods allengs zich op ons gelaat afteekent. En daarom is 't dan zoo heerlijk, als er op de graven nog van een leven na dien bitteren dood sprake mag zijn, en als dat tweede leven ons door de Opstanding van Christus uit de dooden als gewaarborgd wordt. Zelf wie aan den Man van Smarte vreemd bleef en in diens triomf over den dood allerminst een wereldgebeurtenis eerde, voelt zich toch gestreeld door de grootsche gedachte van 't Pascha. Hier wel ondergang en vernietiging van ons leven. Straks onze persoon en onze naam zelfs op aarde vergeten. En heel onze existentie tot zelfs in ons eigen geslacht te niet gedaan. Maar daarna dan toch de hope op een tweede existentie, die zich eerst alleen in de ziel vastzet, maar eens ook om hereeniging met het lichaam zal roepen. Zij 't dan al, dat de breede schare der gedoopten zich niet te diep in dit alles indenkt, het bezielende Paaschfeest blijft dan toch zijn heilige, zijn hooge bekoring behouden. Op dien grooten vierdag toch is het, dat ons allen weer de zalige hope door het hart trilt, dat onze lieven die van ons gingen, nog leven, en dat ook ons na ons sterven een toekomst vol vrede beidt.

Dit is dan ook de allesbeheerschende gedachte die, als weer de heugenis van Jezus Opstanding wordt ingeluid, de schare der gedoopten aangrijpt. Dan vooral, zoo men zich, al zij 't slechts door uitwendige belijdenis, nog aan den Christus vastklemt. Dat er dooden waren opgestaan, wist men ook eer Jezus zelf uit de dooden verrees. Reeds in het Oud Verbond wees de Schrift er telkens op, en Jezus eigen historie spreekt ons immers van de opwekking van een drietal dooden; denk slechts aan Lazarus. Maar op Golgotha was het een sterven geweest, dat met ons en aller sterven niet op één lijn stond. De discipelen die drie jaren lang met Jezus verkeerd hadden, konden zich van zijn Kruis dat naderde, zelfs geen voorstelling vormen, en Petrus betuigt en bezweert hem: Heere, dit zal u geenszins geschieden. Dat desniettemin het Sanhedrin Jezus reeds op zoo jeugdigen leeftijd — hij was nauwelijks zijn drie-en-dertigste jaar ingetreden, — aansprak en aangreep, gevangen nam, en straks aan het Kruis hing, en dat Jezus door zijn wondermacht zich niet zelf van dat Kruis bevrijdde, maar er aan leed en aan onderging, was een zoo ontroerende triumf van den dood over het leven geweest, dat, ware het hierbij gebleven, alle hope op een zalig leven hiernamaals als uit ons hart zou zijn uitgescheurd. Maar dan ook omgekeerd, nu Satan en alle demonische macht op Golgotha den Messias had ten onder gebracht, en 't niet anders schijnen kon, of nu *waar* zijn levenskracht voor immer gebroken, — nu was zijn verrijzenis op den derden morgen dan ook een zoo heel ons geslacht aangrijpende gebeurtenis, dat de hope op een eeuwig leven, nu eerst, eerst door Jezus opstanding, bevestigd en verzegeld was. Vandaar dat ook de zwakgeloovigen, ja zelfs ver afgedoolde scharen er toch nog iets anders in zagen, of een Lazarus, dan of. de Christus in het leven terugkeerde en uit de dooden verrees. Wat die jongeling van de weduwe te Nain of het dochterke van Jairus te beurt viel, stond op zichzelf, gold enkel hun eigen persoon, maar de terugkeer van Jezus in het leven was een *wereldgebeurtenis* die heel ons geslacht de hope op een leven hiernamaals vernieuwde. En daardoor is de Paaschvreugde een sensatie geworden, die eeuw na eeuw, altoos met vernieuwde kracht, heel de Christenheid in haar worsteling met den dood deed triomfeeren. Wie in Jezus verrijzenis gelooofde, wandelde zelfs over onze graven met zoo geheel andere gewaarwording heen, dan wie in 't graf den eindpaal duchtte. Het feit ligt er dan ook eenmaal toe, dat 't deze zin, deze beteekenis van Paschen is, die 't eerst ons toespreekt, en als vanzelf op den voorgrond dringt. De dood blijft ons levenslot drukken, de sterversure wacht ons allen eens op, maar tegen dit sterven, en tegen die bangheid van den dood, stelt 't Paaschfeest de herrijzenis en wederopstanding, de zekerheid van een terugkeer in 't leven. Het is ons Pascha dat 't ons telken jare opnieuw betuigen komt: Niet de dood zal 't leven vernietigen, maar het leven overwint den dood.

Nog een tweede Evangelie-stem gaat bij Jezus opstanding van het geopende graf uit. Jezus verrijzenis biedt ons niet enkel een voorbeeld, hoe terugkeer in het leven voor wie stierf mogelijk is, maar hij als de verrezen Heiland biedt ons zelf voor onzen triumf over den dood *den waarborg*. Reeds hierop wordt door verreweg de meesten veel minder gelet. Voor de groote massa is en blijft het schier eenige bij het geopende graf van Immanuel, dat er na het ondergaan van den dood weer een opkomen ten leven mogelijk is. Maar wie gelooft gaat verder, en voor hem ontdekt zich hier een tweede heerlijke macht die van Jezus verrijzenis uitgaat. Door te verrijzen, straks op te varen ten hemel, en nu te zitten aan Gods rechterhand, is het Jezus onze Koning, die nu heerscht in het rijk der geesten, ook ons met zijn almachtige liefde omsluit, en ons, ook als we in het graf nederdaalden, persoonlijk kent, ons aan zich verbonden houdt, en zelfs eens ons weer ten leven verwekken zal. Voor wie gelooft is Jezus niet slechts één der velen, die ten leven uitgingen, zoodat wij straks in gelijk lot zouden deelen, maar 't is Jezus die dit uitgaan ten leven voor ons verzekerd, bezegeld en gewaarborgd heeft. Wie sterven mag in onwankelbaar geloof, is aan Jezus op geheel bijzondere wijze verbonden. Zijn persoonlijk leven is met het leven van zijn Heiland als saamgeweven en op 't innigst verbonden. Thans hier op aarde, terwijl we onze levenstaak voortzetten, trekt die band, waarmee we aan Jezus verbonden zijn, elken morgen en elken avond. Hij is 't Hoofd, wij zijn zijn leden, en onder hem zijn we saam met hem één lichaam, en het is door die eenheid van het groote lichaam der gelooviger, dat wij aan Jezus en Jezus aan ons verbonden is, zoo dat in het machtige feit, dat hij niet in den dood bleef, maar leeft, en nu, gezeten aan Gods rechterhand, den gang van de historie en ons eigen levenslot beheerscht, ook onze toekomst besloten ligt. Konden we niet anders betuigen, dan dat Jezus uit den dood het leven verwon, en dat alzoo vermoedelijk ons gelijke uitkomst wachtte, zoo zou bange twijfel gedurig onze innerlijke rust kunnen verstoren. Wie toch zou dan durven concludeeren, dat wat van Jezus gold, ook van hem zou gelden? Of wie zou het recht hebben, om uit wat den zondeloozen Heiland wedervoer, het besluit te trekken voor zijn eigen in zonde ontvangen existentie?

Staat daarentegen Jezus niet als onzer één naast ons, zoodat we alleen uit zijn voorbeeld tot onszelf zouden kunnen besluiten, maar is Hij ons Hoofd, is Hij de Godmensch, is Hij het eenig Middelpunt, waarom zich de geestelijke existentie van alle geloovigen beweegt, dan natuurlijk treedt hier een geheel andere verhouding naar voren, en is Jezus' Opstanding ons de zekerheid en waarborg, dat Hij leeft, die alleen machtig is om door zijn leven ook ons te redden. Dit verstaat de gewone Pascha-vierder niet. Persoonlijk in zijn eigen zielsleven heeft zulk-een geen geestelijke ervaring van de macht die Christus als onze Heiland van uit den Troon der Genade, hoog in de hemelen, op zijn verlosten, die nog op aarde verkeeren, uitoefent. Ze zien 't aan, alsof Jezus met ons en wij met Jezus gelijk stonden. Zekere kracht zien ze ook in Jezus, een kracht gelijk ze zelven zijn, en nu spreekt Pascha hun als ware het van een natuurwonder. Jezus' herrijzenis kwam hun uit een natuurkracht. Welnu, zoo zullen ze ook zelven eens verrijzen. Maar meer dan 't voorbeeld heeft hun eigen verrijzenis met Jezus opstanding niet gemeen. Voor wie gelooft daarentegen staat 't zoo heel anders. Dan komt de dood uit de zonde, en uit de zonde alleen, op. Deswege zou de dood dan ook den heiligen Zone Gods nimmer moeten onderworpen hebben, en ook al gelukte 't nu aan Satan en 't Sanhedrin hem voor een oogenblik aan 't Kruis te overweldigen, dan spreekt het toch vanzelf, dat de heilige, zondelooze Zone Gods dezen band weer verbrak en in 't leven triumfeerde. Maar niets zou hieruit *voor ons* volgen. Zoo we slechts *naast* hem stonden, en Hij niet anders dan ons ten voorbeeld ware geweest, zou wat hem gelukte, toch ons nimmer gelukt zijn. Wat hij, als een heilige en zondelooze, vermocht, zouden wij, in zonde ontvangen en geboren, nimmer hebben kunnen bereiken, juist wijl de dood alleen uit de zonde is opgekomen, maar van ook, waar de zonde heerscht, niet uitblijven zal. Vandaar dat 't hier alles aankomt op de geheel eenige betrekking en verhouding waarin Jezus tot ons staat, niet als slechts één onzer en ons voorbeeld, maar als de Zone Gods en Zoon des menschen, als de Middelaar, die den band weer aanknoopt, die ons aan den Heilige moet verbinden, en nu, dank zij de hernieuwing van dien band, ons den ingang in het leven weer mogelijk maakt. Het geroep: »God, deugd, en onsterfelijkheid« kan hier geen heil brengen. Onsterfelijkheid toch is er ook voor de demonen, en zoo ook onder ons menschen voor een Judas en een Cajaphas. Niet op onze onsterfelijkheid komt 't aan. Onsterfelijk kan de eer, maar onsterfelijk ook de smaad, de schande en de knersing der tanden zijn. En daarom kent en verstaat 't Pascha niet, wie er alleen de profetie van leven na den dood uit opvangt. Om ons een waarachtig Pascha te zijn, moet niet alleen het aanzijn bestendigd en de existentie tot in eeuwigheid verlengd worden, maar moet in die eeuwige existentie *het kindschap Gods* zijn verheerlijking vinden.

En toch, ook hiermede komt ons Pascha nog niet tot zijn volle recht, en daarom kozen we ons ditmaal als leuze voor onze geestelijke feestviering dat geheimzinnige woord uit den eersten Corintherbrief, dat we er nu nog niet zijn, want dat we nu nog pas zien »*door een spiegel* in een duister gebeuren.« Vergeet toch niet, dat de toestand waarin de geloovigen hier op aarde tot in hun sterven verkeeren, zoo weinig beantwoordt aan wat in de Verrijzenis van den Christus hun als toebeschoren scheen. Voor Jezus zelf was het, na zijn Verrijzenis, een, na korte terughouding, ingaan in glorie. Jezus blijft hier niet. Hij vertoeft nog een viermaal tien dagen hier beneden, zoodat hij keer op keer zijn getrouwen nog kan ontmoeten. Een geregeld relaas van die veertig dagen ontvingen we niet. Al wat ons verhaald wordt zou in vier dagen, in stee van in veertig, kunnen voleind zijn, en omtrent hetgeen Jezus die veertig dagen, toen hij zich niet aan zijn discipelen vertoonde, deed, of zelfs waar hij was, vernemen we niets met zekerheid. Bij geen der Evangelisten, en bij niet één der apostelen, ontdekt ge ook maar een poging, om Jezus leven gedurende die vijf weken plus vijf dagen klaar voor oogen te stellen. We weten er betrekkelijk uiterst weinig van. Ook kunnen we niet zeggen, dat deze 40 dagen bij Jezus zonder alle lijden voorbij gingen. De ontmoeting met zijn jongeren en met de vrouwen gaf, denk slechts aan Thomas en aan Petrus, nog oogenblikken van spanning. Doch al zien we dit niet voorbij, het was toch slechts een zeer korte tusschenperiode die tusschen de Verrijzenis en de Hemelvaart verliep, zoo kort, dat ze bijna niet meerekent, en men veiliglijk zeggen kan, dat Jezus na zijn Verrijzenis, zonder nieuwe inzinking van zijn leven, in de heerlijkheid is ingegaan. Veel bijzonderheden zijn hierover ons niet medegedeeld. Er was op Tabor reeds voor het Kruis een verheerlijken van den Heiland geweest, en het schijnt wel, dat ook na zijn Verrijzenis deze verheerlijking in zijn uitwendige verschijning is doorgegaan. Het herkennen van Jezus viel niet zoo licht. Eer schitterde reeds vóór hij opvoer ten hemel, een begin van verheerlijking in heel zijn persoon door. Maar hierbij bleef het niet. Zijn opvaren ten hemel was vanzelf een machtige gebeurtenis, die Jezus geheelen persoon aangreep en omzette, en zonder aarzeling mag gezegd dat de verrezen Heiland, zonder lang verwijl, is opgevaren ten hemel en nu van die ure af gezeten is aan Gods rechterhand. En wel op zulk een wijze gezeten aan Gods rechterhand, dat hiermede niet slechts de plaats der eere is aangeduid die hem te beurt viel, maar hierin wordt uitgedrukt, wat van die ure af als majesteit in hem geschitterd heeft. Zijns was van die ure af een lot, een macht en een hemelvreugde, die geheel beantwoordde aan de hooge stelling, die hij als Koning van het Godsrijk nu innam. Bij Jezus, hoe men 't ook bezie, brengt de Verrijzenis heerlijkheid, en is de Man van Smarte in den Heere der heeren en den Koning der koningen ondergegaan.

Ware nu hetzelfde bij de zijnen het geval geweest, zoo zou zich hier geen strijd noch moeilijkheid voor ons voordoen. Doch dit juist liep geheel anders. De apostelen zijn niet tegelijk met Jezus ten hemel opgevaren, maar hier beneden gebleven en verwikkeld in de bange worsteling die hen reeds kort na zijn hemelvaart wachtte. Ge gevoelt welke tegenstrijdigheid zich hier voordoet. Stel, de Verrijzenis van den Christus en zijn Hemelvaart had niet anders achter gelaten dan de belofte, de toezegging en de profetie van wat bij elk der apostelen, na hun sterven, gebeuren zou, zoo zou zich hier geen schijn ook maar van tegenstrijdigheid voordoen. Het was dan gansch natuurlijk geweest, dat zij, als in zonde ontvangen en geboren, tot aan hun sterven in jammer en ellende verkeerd hadden, en dat de Christus eerst bij zijn wederkomst hen uit de graven ten leven had opgeroepen, om hen dan ook aanstonds in de volle heerlijkheid, die hij zelf genoot, te doen ingaan. Doch zóó kwam het niet te staan. In Efeze III : 1 v.v. wordt ons met apostolisch gezag het tegendeel betuigd. De inwerking en nawerking van Jezus Verrijzenis op de zijnen zou niet eerst na hun sterven een aanvang nemen, maar greep reeds plaats van de ure van hun toebrenging af, en hield aan zoolang ze in hun levenstaak hier beneden volhardden. Zoo toch staat er: »God die rijk is in barmhartigheid, door zijn groote liefde, waarmee hij ons heeft liefgehad, heeft ons levend gemaakt met Christus, en *heeft ons mede opgewekt*, en heeft ons mede *gezet in den hemel in Christus*.« Hierin nu openbaarde zich een geheel andere werkelijkheid dan oppervlakkig te vermoeden viel. Het scheen niet anders te kunnen, dan dat onze opstanding en onze hemelvaart eerst volgen zou na ons sterven hier beneden. Hier daarentegen wordt ons aangezegd, dat we niet eerst na ons sterven zullen opgewekt worden en in den hemel met Jezus zullen zijn, maar dat omgekeerd onze opwekking reeds voltooid is, en we alzoo reeds ten hemel opvoeren, en met Jezus in de heerlijkheid zijn ingeleid. En hieruit nu juist wordt de strijd geboren. Werden we eerst na ons sterfbed, en na onzen dood, ten leven verwekt, en eerst daarna in het genot van hoogere glorie gesteld, zoo zou 't zich alles van zelf verklaren. Hier op aarde bleven we dan in de banden van den dood beklemd, en jammer en ellende zou bij ons voegen. Doch zoo is het niet. De opwekking ten leven wacht ons niet eerst in de toekomst, maar ligt reeds achter ons. »Ons heeft Hij mede opgewekt en heeft ons mede gezet in den hemel.« Niet, ons *zal* Hij mede opwekken, maar Hij *heeft* het gedaan. Het is niet iets dat nog toeft en beidt, maar iets dat integendeel reeds voleind is.

Dit nu geeft een schijnbare verwarring, waarin wie oppervlakkig leeft, onwillekeurig verstrikt geraakt. De verwarring ontstaat daaruit, dat men de opstanding en de verheerlijking alleen op 't *lichaam* laat slaan, en niet evenzoo, ja zelfs principieel, op de ziel en op 't geestelijke leven. Juist dezelfde verwarring, die zich voordoet bij 't lezen van 't verhaal van den val in Genesis. »Den dood sterven« beteekent ook daar, zoo ge den oppervlakkige hoort, eenigelijk en uitsluitend den *lichamelijken* dood. Na den val had Adam, en had Eva, aanstonds in het Paradijs zelf dood moeten neervallen. Er staat toch immers: »*Ten dage* als ge daarvan eet, zult ge den dood sterven«. Op dien eigen dag van hun val hadden ze, naar die averechtsche opvatting, alzoo den dood moeten ingaan. De uitkomst daarentegen toonde, dat ze zeer zeker op dien eigen dag het zaad des doods in zich voelden opwassen, maar dat dit sterven begon met hen *geestelijk* van 't leven te berooven, en eerst daarna, in tweede instantie, ook *het lichaam* aantastte, met krankheid en honger, en dat eerst na een verloop van negen eeuwen bij Adam dit lichamelijk lijden in den dood overging. Geheel hiermede nu in overeenstemming, openbaart heel de Schrift ons, door het profetisch en apostolisch woord, dat ook in ons, als kinderen van Adam, de dood heerscht, zoolang als we hier op aarde leven, en dat wel èn in geestelijke versterving èn in lichamelijke verzwakking, ook al is 't dat eerst ten langen leste die verwoesting ook tot den lichamelijken *dood* leiden moet. Zoo en niet anders is de gereede en constante voorstelling heel de Schrift door, in Oud- en in Nieuw Testament. We worden in zonde ontvangen en geboren, met den dood in ons, en wel met dien dood die zoowel ons zielsleven als ons lichamelijk leven heeft aangetast. We maken met den dood niet eerst kennis, als we na jaren worden uitgedragen, maar van onze ontvangenis en geboorte af. Niet het waarachtige leven heerscht in ons, maar de dood, en zulks beide naar ziel en lichaam. En wat bij ons sterven gebeurt is niet, dat de dood dan pas en dan eerst tot ons nadert, maar geheel omgekeerd, dat hij, na heel ons leven in ons gewerkt te hebben, op ons sterfbed den band tusschen ziel en lichaam doorscheurt. Er is dan ook geen enkele Christelijke Kerk die 't in haar Belijdenis ons niet aldus leert en voorhoudt. Er is geen sprake van, dat we met den Dood eerst op ons sterfbed in aanraking zouden komen. Wat ons aanvankelijk onbekend bleef is niet de Dood, maar het Leven. Wie in zonde ontvangen en geboren is, kent wel den Dood, maar kent niet het leven, en het is het uiterste der oppervlakkigheid, zoo ge waant dat de Dood u pas nadert in uw einde. Veeleer omgekeerd, hebt ge met den Dood te doen gehad van uw eerste levensure af.

Was er nu geen wedergeboorte en geen bekeering, zoodat elk onzer van de jaren zijner jeugd af tot aan zijn einde in dezen staat van geestelijken dood en physieke versterving inbleef, zoo zou er geen strijd opkomen. Zoodra iemand wedergeboren werd, zou hij dan van uit dit leven worden opgenomen in den hemel. De volle heerlijkheid zou terstond het nu in hem gewekte leven bestendigen. Doch dan zou hij ook niet zijn aanzijn hier beneden nog eerst in jammer kunnen voortzetten. Hij zou terstond na zijn bekeering uit dezen jammer worden weggenomen, en opvaren in de eeuwige heerlijkheid, om bij Jezus te zijn. Zoo echter heeft God de Heere 't *niet* beschikt. Hij beschikte het geheel anders. Zijn heilige beschikking was, dat, althans in den regel, de persoon die wedergeboren werd, hier op aarde zijn bestaan bleef voortzetten. Niet eens volgde altoos aanstonds op de wedergeboorte de bekeering. En als de bekeering gevolgd was, dan trad volstrekt niet als regel aanstonds de dood in, maar werd in den staat van bekeering het leven hier op aarde nog soms jarenlang voortgezet. Ging dit nu aldus toe, dan trad hiermede een geheel andere toestand in, en wel deze, dat zulk een wedergeborene inwendig in zijn ziel de eeuwige levenskiem ontvangen had, maar dat in zijn uitwendigen staat de gesteldheid van voorheen zich bleef voortzetten. Indien een blinde, een kreupele, een geraakte zich bekeert, en hartgrondig bekeert, volgt hieruit geenszins, dat hij op dat eigen oogenblik zou kunnen zien of wandelen. Jezus kon ook dit door wonderen alzoo te weeg brengen, en ook zijn apostelen na hem deden dit, doch wie de feiten nagaat, kan niet anders getuigen, dan dat de bekeerde, zoo hij vooraf blind was, als regel ook na zijn bekeering blind blijft. Het is wel zoo, dat geestdrijvers van allerlei aard het tegendeel beweren, maar de uitkomst toont, dat in 999 van de 1000 gevallen het lichamelijk lijden door blijft gaan. Doch ook hiermede is de toelichting niet voleind. Sterker zelfs moet er nadruk op gelegd, dat uit de wedergeboorte en uit de bekeering gedurig toestanden geboren worden, die 't aardsche lijden niet doen minderen, maar 't verergeren. Bij zielloose bekeerden merkt ge dit zoo niet. Zielloos noemen we namelijk dien bekeerde, die geen der consequentien aandurft, die Jezus van hem eischt. Of Jezus al zegt, dat men vader en moeder niet mag liefhebben boven hem, toch ontwaart ge gedurig, hoe gelooviger, die